

THE CONCEPT OF THE DIGITAL ECONOMY AND ITS SIGNIFICANCE TODAY

Saydahmadova Simora

Toshkent arxitektura-qurilish instituti

“Qurilishni boshqarish” fakulteti

Iqtisodiyot 29-20 guruhi talabasi

Urunbayev Safarbek Samatovich

assistent: Iqtisodiyot va ko'chmas mulkni boshqarish" kafedrası

Annotation: Recently, the concept of "digital economy" has been used many times. Indeed, in many developed countries, the digital economy has had a significant impact on the factors of their development. The digital economy plays an important role in society.

So, this article will be about the digital economy. We are looking for answers to such important questions as "What is the digital economy?", "Goals and objectives of the digital economy", "Obstacles to the development of the digital economy in Uzbekistan."

Keywords: "Digital Uzbekistan-2030", digital states, personalization, digital slavery, cyber attack

RAQAMLI IQTISODIYOT TUSHUNCHASI VA UNING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI

Saydahmadova Simora

Toshkent arxitektura-qurilish instituti

“Qurilishni boshqarish” fakulteti

Iqtisodiyot 29-20 guruhi talabasi

Urunbayev Safarbek Samatovich

assistent: Iqtisodiyot va ko'chmas mulkni boshqarish" kafedrası

Annotatsiya: So'nggi vaqtlarda "raqamli iqtisodiyot" tushunchasi juda ko'p marta qo'llanilmoqda. Darhaqiqat, ko'plab rivojlangan mamlakatlarda raqamli iqtisodiyot ularning rivojlanish omillariga sezilarli darajada ta'sir o'tkazgan. Jamiyat hayotida raqamli iqtisodiyot muhim rol o'ynaydi.

Demak, ushbu maqola raqamli iqtisodiyot haqida bo'ladi. Unda "Raqamli iqtisodiyot nima?", "Raqamli iqtisodiyotning vazifalari va maqsadlari", "Raqamli iqtisodiyotni O'zbekistonda rivojlanishidagi to'siqlar" kabi muhim savollarga javob izlaymiz.

Kalit so'zlar: “Raqamli O'zbekiston-2030”, raqamli davlatlar, shaxsiylashtirish, raqamli qullik, kiber hujum.

ПОНЯТИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ СЕГОДНЯШНЕГО ДНЯ

Аннотация: В последнее время понятие «цифровая экономика» используется многократно. Действительно, во многих развитых странах цифровая экономика оказала значительное влияние на факторы их развития. Цифровая экономика играет важную роль в обществе.

Итак, эта статья будет о цифровой экономике. Мы ищем ответы на такие важные вопросы, как «Что такое цифровая экономика?», «Цели и задачи цифровой экономики», «Препятствия на пути развития цифровой экономики в Узбекистане».

Ключевые слова: «Цифровой Узбекистан-2030», цифровые государства, персонализация, цифровое рабство, кибератака.

Raqamli iqtisodiyot tushunchasi unch uzoq bo'lmagan vaqtda, 1995-yili Massachusetts universitetining amerikalik olimi Nikolas Negroponte tomonidan aniqlangan. Olim axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining intensiv rivojlanishi ortidan eski iqtisodiyotdan yangisiga o'tishda, qanday o'zgarishlar ro'y berishi mumkinligini aytib bergan.

Raqamli iqtisodiyot - bu xo'jalik faoliyatini yuritish bo'lib, bunda ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatishdagi asosiy omil raqamlar ko'rinshidagi ma'lumotlar bo'lib, katta hajmdagi axborotlarni qayta ishlash va shu qayta ishlash natijasini analiz qilish yordamida har xil turdagi ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, texnologiyalar, qurilmalar, saqlash, mahsulotlarni yetkazib berishda oldingi tizimdan samaraliroq yechimlarni tadbiiq qilishdir. Boshqacha qilib aytgancha, raqamli iqtisodiyot bu onlayn xizmatlar ko'rsatish, elektron to'lovlar amalga oshirish, internet savdo, kraudfanding va boshqa turdagi sohalarni raqamli kompyuter texnologiyalarini rivojlanishi bilan bog'langan faoliyatdir.

Asosan raqamli iqtisodiyot rivojlanishining asosiy elementlari sifatida internet banking, elektron tijorat, elektron to'lovlar, internet reklama va shu bilan birga, internet o'yinlari ham kiritiladi.

Raqamli iqtisodiyotning afzalliklari:

Kattaroq ma'lumot. Internet iste'molchilarga ko'proq ma'lumot va tanlovga ega bo'lish imkonini berdi. Masalan, bu firmalar o'rtasidagi narxlarni solishtirishni osonlashtiradi. Shuningdek, u odamning barmoq uchiga ma'lumot olib keladi. Bu, ayniqsa, sayyohlar uchun dam olish uchun juda muhimdir. Raqamli iqtisoddan oldin mehmonxonalar narxlari va avtobuslar jadvalini topishning iloji bo'lmasligi mumkin.

Vaqtini tejaydi. Agar sizga ofis jihozlari kerak bo'lsa, avval siz shaharga sayohat qilishingiz va xarid qilishingiz kerak bo'ladi. Endi siz Internet orqali buyurtma berishingiz mumkin va u ertasi kuni yetib boradi. Bu korxonada mehnat xarajatlarini tejaydi.

Kamaytirilgan xarajatlar. Firmalar ko'p biznesni internet orqali olib borish orqali qimmat binolarni ijaraga olishdan tejashlari mumkin. Raqamli iqtisod firmalarga chakana savdo tarmog'ining bir qismini kesib tashlash va shaxsiy mahsulotlarni do'konlar orqali emas, balki to'g'ridan-to'g'ri fabrika yoki ombordan odamlar tovarlariga yuborish imkonini beradi. Bu xarajatlarni kamaytirish va narxlarni pasaytirish imkonini beradi.

Shaxsiylashtirish. Raqamli iqtisodiyot an'anaviy iqtisodiyotga qaraganda ko'proq shaxsiylashtirish imkonini beradi.

Kirish uchun to'siqlarni kamaytirish. Ba'zi bozorlarda raqamli iqtisodiyotning jihatlari yangi firmalarning kirib kelishini osonlashtiradi. Agar tadbirkor innovatsion g'oyaga ega bo'lsa, u an'anaviy firmalarni qiynlashtiradigan yangi mahsulotni yaratishi mumkin. Raqamli iqtisodiyot ilgari tasavvur qilib bo'lmaydigan ko'plab yangi xizmatlarni olib keldi, masalan, tanishuv ilovalariga oziq-ovqat mahsulotlarini uyga onlayn yetkazib berish.

Yangi tushunchalar berishi mumkin bo'lgan muhim ma'lumotlarni yaratadi. Ma'lumotlarning ommaviy ishlab chiqarilishi hukumatlar va xayriya tashkilotlarini iqtisodiyotda sodir bo'layotgan voqealar haqida xabardor qilishga yordam beradi. Masalan, COVID-19 tarqalishini kuzatishda mobil telefonlarda ilovadan foydalanish ko'rsatishi mumkin.

Raqamli iqtisodiyotning muammolari yoki keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan xavflar:

Monopol hokimiyat. Yangi startaplar uchun potentsialga qaramasdan, raqamli iqtisodiyotning ko'p jihatlari monopol hokimiyatga ega bo'lgan firmalar tomonidan hukmronlik qildi. Misol uchun, Amazon onlayn sotuvlar bozorini burchakka qo'ydi, ya'ni ko'plab firmalar Amazonga odatiy bo'lmagan holda boradigan iste'molchilarga erishish uchun Amazon bozoridan o'tishlari kerak.

Kamroq jamiyat. An'anaviy kitob do'koni mahalliy hamjamiyat uchun markaz bo'lib xizmat qilishi mumkin. U tadbirlar, kitob imzolash marosimlarini o'tkazishi mumkin va jismoniy shaxslar jismoniy kitoblarni ko'rib chiqish tajribasidan bahramand bo'lishlari mumkin. Raqamli muqobil an'anaviy firmalarni qisqartirishi bilan eski moda kitob do'konlari o'z faoliyatini to'xtatishga majbur bo'lib qolishi mumkin. Kitoblar arzonroq bo'lishi mumkin bo'lsa-da, biz sotuvchilar va xaridorlar o'rtasidagi jismoniy aloqani yo'qotdik, bu xarid tajribasining muhim jihati hisoblanar edi.

Texnologiyaning o'ziga qaramlik xususiyati. Garchi, nazariy jihatdan, internet vaqtni tejashga qodir, masalan. Internetda avtobus vaqtlarini topish qog'oz nusxalarga qaraganda ancha oson, bu vaqt tejalgan vaqtimiz Facebook, twitter, internet qidiruvlarini tekshirishga sarflaganimizdan ko'ra ko'proq bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, ma'lumotlarning juda ko'pligi bizni ma'lumotlarga botib ketishimizga va aslida nimaga muhtoj ekanligimizni yo'qotishimizga olib kelishi mumkin.

Maxfiylik muammolari. Ma'lumotlarni yig'ish va undan foydalanish katta biznesga aylandi. Facebook o'z foydalanuvchilari haqida juda ko'p ma'lumotlarni to'playdi va bu o'z foydalanuvchilariga juda maqsadli siyosiy reklamalar bera oladigan siyosiy manfaatlar tomonidan sotib olingan.

Bundan tashqari kiber hujum xavfi, "raqamli qullik", ishsizlikning yo'qilishi va axbrot texnologiyalarining rivojlanishi natijasida bir qancha sohalar va kasblar yo'qolib ketishi mumkin.

"Raqqamli davlatlar" bugungi kunda Norvegiya, Shvetsariya va Shvetsiya hisoblanadi. Raqqamli iqtisodiyoti rivojlangan davlatlar o'ntaligiga AQSH, Daniya, Janubiy Koreya, Finlandiya, Gongkong, Buyuk Britaniya va Singapur davlatlari kiradi.

O'zbekistonda "Raqqamli iqtisodiyot"

Barcha mamlakatlar qatori O'zbekistonda ham raqqamli iqtisodiyot rivojlanmoqda. Bugungi kunda axborot texnologiyalarining rivojlanishi natijasida ko'plab imkoniyatlar yaratilmoqda. Lekin, shunga qaramay, O'zbekistonda raqqamli iqtisodiyot sekin rivojlanmoqda. Bunga bir qancha sabab va to'siqlarni ko'rsatib o'tishimiz mumkin.

Ko'plab sohalardagi monopoliya;

Internet tezligining pastligi va sifatsizligi;

Fuqarolarda kompyuter savodxonligining pastligi;

Axborot texnologiyalari bo'yicha kadrlar va mutaxassislarning yetishmasligi;

Axborot texnologiyalari xavfsizligi yaxshi emasligi;

Ilm-fan rivojlanishi sustligi;

Yuqoridagi muammolar rivojlangan davlatlar tajribasidan kelib chiqqan holda bosqichma-bosqich hal qilinsa, O'zbekiston ham "raqamli iqtisodiyoti rivojlangan davlatlar" qatoriga kira oladi.

Aynan mana shu sohani rivojlantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining (PF-6079-son 05.10.2020) "Raqqamli O'zbekiston-2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi farmoni ham chiqqan.

Farmonga ko'ra 2030-yilgacha mamlakatimizda raqqamli iqtisodiyotni faol rivojlantirish, barcha tarmoqlarda va sohalarda, davlat boshqaruvi, ta'lim hamda tibbiyot sohalarida amalga oshirish maqsadida, elektron hukumat tizimini takomillashtirish, respublikaning barcha hududlarida IT parklarni tashkil etish, 40 da ortiq axborot tizimi bilan integratsiyalashgan geoportalni tashkil etish, amlakatning barcha hududlarida internet tezligini va sifatini yaxshilash, ijtimoiy sohani raqqamlashtirish, "raqamli Toshkent" kompleks darsuri va boshqa vazifalarning amalga oshirilishi belgilab berilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://www.economicshelp.org/blog/164275/economics/the-digital-economy-pros-and-cons/>
2. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
3. https://en.m.wikipedia.org/wiki/Digital_economy